

**МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ О. О. БОГОМОЛЬЦЯ
ФАРМАЦЕВТИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ**

Кафедра фармакогнозії та ботаніки

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему: «Роль лікарської рослинної сировини в профілактиці та лікуванні
цукрового діабету у різних країнах сходу»

Виконав студент вищої освіти
5 курсу, 10601Фу групи
22 Охорона здоров'я
226 «Фармація, промислова фармація»
(шифр і назва напрямку підготовки)
Фармація
(назва освітньої програми)
Діанаті Рамін

Керівник: д.фарм.н., професор Карпюк У.В.
Рецензент: д.мед.н., професор Хайтович М.В.

Київ – 2025

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ.....	4
ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. КИТАЙСЬКІ ТРАДИЦІЙНІ МЕТОДИ ЛІКУВАННЯ ДІАБЕТУ	
1.1. Визначення та етіологія	
1.1.2. Симптоматика «сяо ке»	
1.1.2.1. Верхній рівень (легеневі порушення).	Ошибка! Закладка не определена.
1.1.2.2. Середній рівень (шлункові порушення)	Ошибка! Закладка не определена.
1.1.2.3. Нижній рівень (ниркові порушення)	Ошибка! Закладка не определена.
1.2. Методи лікування	
1.2.1. Фітотерапія	
1.2.1.1. Основні лікарські рослини	
1.2.1.2. Діюча речовина, спосіб приготування, застосування, лікарських рослини	
1.2.2. Дієтотерапія	
1.2.3. Голковколювання	
1.2.4. Спеціальні методики та гімнастика	
1.3. Основні китайські медичні джерела	
Висновки до розділу	
РОЗДІЛ 2. ПЕРСИДСЬКІ ТРАДИЦІЙНІ МЕТОДИ ЛІКУВАННЯ ДІАБЕТУ	
2.1. Концепція рідин та їхня роль у лікуванні діабету	
2.2. Індивідуальний тип рідин і схильність до хвороб	
2.3. Методи лікування діабету	
2.3.1. Дієтичне лікування залежало від переважаючої рідини	
2.3.2. Фітотерапія	
2.3.3. Гігієна та спосіб життя	
РОЗДІЛ 3. ЄГИПЕТСЬКІ ТРАДИЦІЙНІ МЕТОДИ ЛІКУВАННЯ ДІАБЕТУ	
3.1. Визначення та причини	

3.2. Симптоматика

3.3. Методи діагностики

3.4. Методи лікування

3.5.Профілактика та спосіб життя при підозрі на діабет

Висновки до розділу

РОЗДІЛ 4. РОЗРОБКА ПРОТИДІАБЕТИЧНОГО ЗБОРУ

4.1 Вимоги до зборів відповідно до ДФУ

4.2 Виріб компонентів протидіабетичного збору

4.3 Одержання та стандартизація збору

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ.....

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....

АНОТАЦІЯ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

ЛРС — лікарська рослинна сировина;

РС — рослинна сировина;

ЛР — лікарська речовина;

ЛЗ — лікарський засіб;

ЛФ — лікарська форма;

ДФУ — Державна Фармакопея України;

ЄФ — Європейська Фармакопея;

БАР — біологічно активні речовини;

СФ — спектрофотометрія;

ВООЗ — Всесвітня Організація Охорони здоров'я

ВСТУП

Досвід поколінь, різних культур може з'єднуватись з сучасними дослідженнями. Така синергія створює прогресивні рішення, надає осмислення традицій. Синтез минулого та сучасного можливий у різних сферах життя, а також й у медицині та фармації. Вивчення історії медицини, фармації, врахування традиційних методи лікування створює підґрунтя для сучасних досліджень, спонукає до пошуку відповідей, які шукали попередні покоління.

Пошуком методів лікування цукрового діабету людство було зайнято з давних часів у різних культурах світу. Наші сучасні уявлення про клінічні прояви цукрового діабету не занадто відрізняються від стародавніх, хоча знання щодо етіології, діагностики, методів лікування кардинально відмінні. Аналізуючи традиційні методи лікування цукрового діабету спостерігаємо значу роль лікарських рослин. Причому різні народи світу мають спільний погляд щодо вибору рослин для лікування даного захворювання, наприклад, шовковиця, часник, цибуля пропонуються для зниження цукру в крові у єгипетській, й у персидській, й у китайській медицині. Сучасні наукові дослідження також відмічають величезний біологічний потенціал цих рослин і можливість використання їх не тільки як харчової, а й для створення ЛЗ та ДД, в складі протидіабетичних препаратів.

Тому вивчення традиційних методів лікування різних країн світу та сучасних досліджень щодо лікування цукрового діабету дасть змогу розробки та створення нових протидіабетичних ЛЗ на основі рослинної сировини.

Метою роботи було визначення ролі лікарської рослинної сировини в профілактиці та лікуванні цукрового діабету у різних країнах сходу та розробка збору з протидіабетичною дією на основі сучасних досліджень та традиційних прописів різних країн сходу.

Для досягнення поставленої мети необхідно було вирішити наступні завдання:

- дослідити роль ЛР у китайських традиційних методах лікування діабету;
- дослідити роль ЛР у персидських традиційних методах лікування діабету;
- дослідити роль ЛР у єгипетських традиційних методах лікування діабету;
- розробити склад збору з протидіабетичною дією та запропонувати його стандартизацію.

Об'єкт дослідження: ролі ЛР у традиційних методах лікування діабету Єгипту, Персії та Китаю, склад збору з протидіабетичною дією

Предмет дослідження – традиційні методи лікування діабету Єгипту, Персії та Китаю, розробка збору з протидіабетичною дією

Методи дослідження. Під час виконання роботи використовували наступні методи: аналіз літературних джерел, системний, спостереження, порівняння, узагальнення.

Новизна та значення одержаних результатів. На основі проаналізованої ролі ЛР у традиційних методах лікування діабету Єгипта, Персії та Китаю, запропоновано склад збору з протидіабетичною дією. Одержані результати можуть бути використані підчас стандартизації розробленого збору та можуть входити до проекту МКЯ на нього.

Особистий внесок здобувача. Дана робота є самостійним дослідженням автора, проведеного упродовж 2024-2025 рр.

Апробація результатів дослідження. Результати дослідження викладені в випускній кваліфікаційній роботі доповідались та обговорювались на засіданнях кафедри фармакогнозії та ботаніки.

Структура і обсяг роботи. Випускна кваліфікаційна робота складається зі вступу, з 4 розділів, загальних висновків, списку використаних джерел.

Загальний обсяг роботи – 40 сторінок машинописного тексту. Робота ілюстрована 1 таблицею, 6 рисунками. Бібліографія нараховує 25 джерел.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

1. Досліджено роль ЛР у китайських традиційних методах лікування діабету.
Визначено основі види ЛР які мають продитабетичну дію.
2. Досліджено роль ЛР у персидських традиційних методах лікування діабету;
Визначено основі види ЛР які використовуються для лікування діабету.
3. Досліджено роль ЛР у єгипетських традиційних методах лікування діабету;
Визначено основі види ЛР які мають продитабетичну дію.
4. Розроблено склад збору з протидіабетичною діє та запропоновано його стандартизацію. Описані основні компоненти, їх вміст у частинах. Запропоновано методи контролю розробленого збору з протидіабетичною дією.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. “Аль-Хаві” — автор Аль-Разі (Райхан ібн Аммара). Це збірка знань з внутрішніх хвороб, трав та фармакології, що охоплює різні підходи до лікування захворювань, зокрема діабету, з акцентом на раціон харчування та використання рослинних засобів.
2. “Ат-Тафтазі” — книга з загальної медичної теорії та практики в персидській медицині, яка описує принципи лікування і методи лікування різних захворювань, зокрема діабету, за допомогою трав і натуральних засобів.
3. “Канон лікарської науки” (Аль-Канун фі-т-тиб) — автор Ібн Сіна (Авіценна). Ця праця є одним із найвідоміших медичних трактатів в персидській традиції медицини і включає теорії про хвороби, зокрема діабет, з методами їх лікування за допомогою трав, дієти та рідин.
4. “Мударрадж аль-Мараді” — робота, присвячена лікуванню хвороб і патологій з використанням медикаментів та народних рецептів в рамках персидської медицини.
5. “Мухаммади аль-Шифа” — ще одна робота, пов’язана з лікуванням діабету та інших захворювань за допомогою рослинних засобів і методів, прийнятих в персидській медицині.
6. “Рисала-ті-Шифа” — праця, яка охоплює теоретичну та практичну медицину, включаючи теми, пов’язані з захворюваннями обміну речовин, такими як діабет, в рамках персидської медицини.
7. “Тіб-і-Нафіс” (Тіб аль-Нафіс) — книга, написана знаменитим персидським лікарем Нафісом. Це праця з внутрішніх хвороб, що охоплює методи діагностики та лікування захворювань з використанням трав і інших народних засобів.
8. “Шифа-аль-Арвійя” — персидська медична праця, в якій розглядаються теми, що стосуються лікувальних трав, їх приготування та використання для лікування діабету та інших захворювань.
9. Беньцао ганму (本草綱目) – фундаментальна фармакопея, створена Лі Шичженем у XVI столітті, що описує понад 1800 лікарських речовин.

10. Вайтай мі-яо (外台秘要) – медичний трактат, що містить численні рецепти лікування захворювань, зокрема діабету.

11. Державна Фармакопея України / ДП «Український науковий фармакопейний центр якості лікарських засобів». 2-ге вид. Доповнення 1. Х. : Державне підприємство «Український науковий фармакопейний центр якості лікарських засобів», 2016. 360 с.

12. Державна Фармакопея України / ДП «Український науковий фармакопейний центр якості лікарських засобів». 2-ге вид. Доповнення 2. Х. : Державне підприємство «Український науковий фармакопейний центр якості лікарських засобів», 2018. 336 с.

13. Державна Фармакопея України / ДП «Український науковий фармакопейний центр якості лікарських засобів». 2-ге вид. Доповнення 3. Х. : Державне підприємство «Український науковий фармакопейний центр якості лікарських засобів», 2018. 416 с.

14. Державна Фармакопея України / ДП «Український науковий фармакопейний центр якості лікарських засобів». 2-ге вид. Доповнення 4. Х. : Державне підприємство «Український науковий фармакопейний центр якості лікарських засобів», 2020. – 600 с.

15. Державна Фармакопея України / ДП «Український науковий фармакопейний центр якості лікарських засобів». 2-ге вид. Доповнення 5. Х. : Державне підприємство «Український науковий фармакопейний центр якості лікарських засобів», 2021. 424 с.

16. Державна Фармакопея України: в 3 т. / ДП «Український науковий фармакопейний центр якості лікарських засобів». 2-ге вид. Х. : Державне підприємство «Український науковий фармакопейний центр якості лікарських засобів», 2015. Т. 1. 1128 с.

17. Державна Фармакопея України: в 3 т. / ДП «Український науковий фармакопейний центр якості лікарських засобів». 2-ге вид. Харків: Державне підприємство «Український науковий фармакопейний центр якості лікарських засобів», 2014. Т. 2. 724 с.

18. Державна Фармакопея України: в 3 т. / ДП «Український науковий фармакопейний центр якості лікарських засобів». 2-ге вид. Х. : Державне підприємство «Український науковий фармакопейний центр якості лікарських засобів», 2014. Т. 3. 732 с.

19. Папірус Брукліна (Brooklyn Papyrus) — особливо стосується токсичних речовин, зміїних укусів, але також містить важливі відомості про трави.

20. Папірус Еберса (Ebers Papyrus) — близько 1550 р. до н.е. Один з найбільш об'ємних і важливих медичних текстів, що містить понад 700 рецептів та лікувальних методів, у тому числі при симптомах, подібних до діабету

21. Папірус Лондонський медичний (London Medical Papyrus) — містить магичні та трав'яні рецепти для лікування хвороб.

22. Папірус Сміта (Edwin Smith Papyrus) — близько 1600 р. до н.е. Основний хірургічний текст, що демонструє раціональний підхід до лікування.

23. Папірус Херста (Hearst Papyrus) — близько 1550 р. до н.е., зосереджений на хворобах сечовидільної системи та внутрішніх органів.

24. Тан беньцао (唐本草) – офіційний фармакологічний текст династії Тан (VII століття).

25. Шеньнун беньцао цзін (神农本草经) – один із найдавніших текстів з описом лікарських рослин, що використовувався в династії Хань (206 р. До н.е. – 220 р. Н.е.).

SUMMARY

Ramin Dianati

THE ROLE OF MEDICINAL PLANTS IN THE PREVENTION AND TREATMENT OF DIABETES MELLITUS IN VARIOUS COUNTRIES OF THE EAST.

Department of pharmacognosy and botany

Scientific supervisor: Prof. Karpiuk U.V.

Keywords: diabetes mellitus, herbal collection

Introduction. Humanity has been busy searching for methods of treating diabetes mellitus since ancient times in different cultures of the world. Our modern ideas about the clinical manifestations of diabetes mellitus are not too different from the ancient ones, although knowledge about the etiology, diagnostics, and treatment methods are radically different. Analyzing traditional methods of treating diabetes mellitus, we observe the significant role of medicinal plants. Moreover, different peoples of the world have a common view on the choice of plants for the treatment of this disease, for example, mulberry, garlic, and onion are offered to lower blood sugar in Egyptian, Persian, and Chinese medicine. Modern scientific research also notes the enormous biological potential of these plants and the possibility of using them not only as food, but also for the creation of drugs and dietary supplements, as part of antidiabetic drugs.

Therefore, the study of traditional methods of treatment in different countries of the world and modern research on the treatment of diabetes will allow the development and creation of new antidiabetic drugs based on plant raw materials.

The aim of the work was to determine the role of medicinal plant raw materials in the prevention and treatment of diabetes mellitus in various Eastern countries and to develop a collection with antidiabetic effects based on modern research and traditional recipes from various Eastern countries.

Materials and methods. The following methods were used during the work: analysis of literary sources, systematic, observation, comparison, generalization.

Results. The role of LR in Chinese traditional methods of treating diabetes was investigated. The main types of MP that have a prodiabetic effect were determined.

The role of MP in Persian traditional methods of treating diabetes was investigated; The main types of LR that are used to treat diabetes were determined.

The role of MP in Egyptian traditional methods of treating diabetes was investigated; The main types of LR that have a prodiabetic effect were determined.

4 The composition of the collection with antidiabetic effect was developed and its standardization was proposed. The main components, their content in parts were described. Methods for controlling the developed collection with antidiabetic effect were proposed.

Conclusions. The results of the research can be used to develop quality control methods for herbal collection.
